Y. BOT
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2007. január 11. [1]

1. A jelen előzetes döntéshozatal iránti eljárás az Európai Gazdasági Közösség és Törökország közötti társulás fejlesztéséről szóló, 1980. szeptember 19-i 1/80 társulási tanácsi [2] határozat [3] 7. cikkének értelmezésére irányul. Ez a cikk határozza meg azokat a feltételeket, amelyek mellett azon török munkavállaló családtagja, aki valamely tagállam rendes munkaerőpiacához tartozik vagy tartozott, a foglalkoztatáshoz való joggal és ennek szükségszerű velejárójaként az e tagállamban való tartózkodás jogával rendelkezik.

2. A kérdést előterjesztő bíróság megkérdőjelezi a Bíróságnak a török munkavállaló gyermekére e rendelkezés által biztosított jogok időbeli hatályára vonatkozó ítélkezési gyakorlatát, valamint azokat feltételeket, amelyek mellett ezek a jogok korlátozhatók.

3. A Bíróság többek között a 2005. július 7-i Aydinli-ügyben [4] hozott ítéletben úgy határozott, hogy a foglalkoztatáshoz és a tartózkodáshoz való jog nem szűnik meg, amikor a török munkavállaló gyermeke 21. életévének betöltése után szüleitől külön él. Azt is közölte, hogy ezek a jogok csak két esetben eshetnek korlátozás alá: egyrészt közrendi, közbiztonsági, vagy közegészségi okból, másrészt ha a kedvezményezett a fogadó tagállam területét jogos indok nélkül jelentős időtartamra elhagyja.

4. A Verwaltungsgericht Darmstadt (darmstadti közigazgatási bíróság) (Németország), a fent hivatkozott Aydinli-ügyben hozott ítélet alapján elsősorban azt kérdezi, hogy ez az ítélkezési gyakorlat a 21. életévét betöltött, szüleitől külön élő és tőlük tartásban nem részesülő gyermek esetében összeegyeztethető-e a kiegészítő jegyzőkönyv [5] 59. cikkével, amelynek értelmében a jegyzőkönyv hatálya alá tartozó területeken a Török Köztársaság nem részesülhet kedvezőbb elbánásban, mint amilyet a Közösséget létrehozó szerződés alapján a tagállamok egymásnak biztosítanak.

1 – Eredeti nyelv: francia.

2 – A Társulási Tanácsot az Európai Gazdasági Közösség és Törökország közötti társulás létrehozásáról szóló, egyrészről a Török Köztársaság, másrészről az Európai Gazdasági Közösség tagállamai és a Közösség által 1963. szeptember 12-én Ankarában aláírt, a Közösség nevében az 1963. december 23-i 64/732/EGK tanácsi határozattal (HL 1964. 217., 3685. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 11. kötet, 10. o.) „megkötött, jóváhagyott és megerősített" megállapodás (a továbbiakban: társulási megállapodás) létesítette.

3 – Az 1/80 határozat, megtekinthető *Az EGK–Törökország társulási megállapodás és jegyzőkönyvei, valamint más alapszövegekben,* az Európai Közösségek Hivatalos Kiadványainak Hivatala, Brüsszel, 1992.

4 – A C-373/03. sz. ügyben hozott ítélet (EBHT 2005., I-6181. o.) 27. pontja.

5 – Az 1970. november 23-án Brüsszelben aláírt, és a Közösség nevében az 1972. december 19-i 2760/72/EGK tanácsi rendelettel (HL L 293., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 11. fejezet, 11. kötet, 41. o.) megkötött, jóváhagyott és megerősített jegyzőkönyv (a továbbiakban: kiegészítő jegyzőkönyv).

5. A jelen körülmények között az indítványban be fogom mutatni, hogy véleményem szerint a török munkavállaló gyermekének az 1/80 határozat 7. cikke által biztosított jogok időbeli hatályát nemcsak a 1612/68/EGK tanácsi rendelet[6] 10. és 11. cikkére való utalással kell meghatározni, hanem azt a Szerződés munkavállalók szabad mozgására vonatkozó szabályai alapján kell értékelni. Ezt követően ismertetem, hogy a török munkavállaló gyermekének az 1/80 határozat 7. cikkével biztosított jogok hatályára vonatkozó ítélkezési gyakorlat általában nem ellentétes a kiegészítő jegyzőkönyv 59. cikkével. Végül megvizsgálom, hogy a jelen ügy sajátos körülményei között azon feltételekre vonatkozó ítélkezési gyakorlat, amelyek mellett az 1/80 határozat 7. cikkéből eredő jogok korlátozhatók, nem eredményezi azt, hogy az I. Derin helyzetében lévő török állampolgárnak szélesebb jogokat biztosítnak, mint amelyben a közösségi munkavállaló részesül.

I – Jogi háttér

6. A Verwaltungsgericht Darmstadt által előterjesztett kérdések vizsgálata szükségessé teszi az Európai Unióban a török állampolgárok jogait meghatározó, a jelen ügyben irányadó rendelkezések tartalmának, valamint az ítélkezési gyakorlat által kimunkált hatályának felidézését.

A – *A szövegek*

7. Az irányadó rendelkezéseket a társulási megállapodás, a kiegészítő jegyzőkönyv és az 1/80 határozat tartalmazza.

1. A társulási megállapodás

8. A társulási megállapodás 2. cikkének (1) bekezdése szerint annak célja az Európai Gazdasági Közösség és Törökország közötti kereskedelmi és gazdasági kapcsolatok folyamatos és kiegyensúlyozott megerősítésének elősegítése, teljes mértékben figyelembe véve, hogy biztosítani kell a török gazdaság gyorsuló fejlődését, továbbá javítani kell a török lakosság foglalkoztatási szintjén és életkörülményein.

9. E célok megvalósítása érdekében a Társulási Megállapodás előírta a vámunió fokozatos megteremtését. E megállapodás 12. cikke szerint a Szerződő Felek megállapodnak

6 – A munkavállalók Közösségen belüli szabad mozgásáról szóló, 1968. október 15-i rendelet (HL L 257., 2. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 15. o.).

abban, hogy az EK-Szerződés 48.[7], 49.[8] és 50. cikke[9] szolgál iránymutatásul a munkavállalók Szerződő Felek közötti szabad mozgása fokozatos biztosításának megvalósításához. A szerződő felek azt is meghatározták, hogy a Szerződés megfelelő rendelkezéseinek iránymutatása alapján megszüntetik a letelepedés, valamint a szolgáltatások szabadságára vonatkozó korlátozásokat.

10. Ennek érdekében a társulási megállapodás tartalmaz előkészítő szakaszt, melynek során a Török Köztársaság a Közösségtől kapott támogatással megerősíti a gazdaságát (3. cikk), átmeneti szakaszt, melynek során a fokozatosan vámuniót hoznak létre, és szorosabban összehangolják a gazdaságpolitikákat (4. cikk), és záró szakaszt, amely a vámunión alapul, és magában foglalja a szerződő felek gazdaságpolitikáinak szorosabb összehangolását (5. cikk).

11. Az e célok megvalósításához szükséges intézkedéseket egy társulási tanács hozza meg, amely egyrészt a tagállamok kormányainak, valamint az Európai Közösségek Bizottságának tagjaiból, másrészt a török kormány tagjaiból áll. Ez a tanács határozatokat fogadhat a ráruházott hatáskör korlátain belül, amely határozatok kötik a szerződő feleket.

7 – Jelenleg, módosítást követően, EK 39. cikk.

8 – Jelenleg, módosítást követően, EK 40. cikk.

9 – Jelenleg EK 41. cikk.

12. A társulási megállapodás preambuluma és 28. cikke szerint a társulási megállapodásnak meg kell könnyítenie a Török Köztársaság számára a Közösséghez való későbbi csatlakozást.

2. A kiegészítő jegyzőkönyv

13. A kiegészítő jegyzőkönyv a társulás átmeneti szakaszának feltételeit, részletes szabályait és ütemtervét állapítja meg. A jegyzőkönyv II. címe számos cikket tartalmaz a személyek és szolgáltatások szabad mozgására vonatozóan.

14. A kiegészítő jegyzőkönyv 36. cikke előírja, hogy a munkavállalóknak a Közösség tagállamai és a Török Köztársaság közötti szabad mozgása a társulási megállapodás 12. cikkének elvei szerint fokozatosan valósul meg az említett megállapodás hatálybalépését követő tizenkettedik év vége és huszonkettedik év vége között, a Társulási Tanács által megállapított szabályok szerint.

15. A kiegészítő jegyzőkönyv 59. cikke ekként rendelkezik:

„E jegyzőkönyv hatálya alá tartozó területeken Törökország nem részesülhet kedvezőbb elbánásban, mint amilyet a Közösséget létrehozó szerződés alapján a tagállamok egymásnak biztosítanak."

3. Az 1/80 határozat

16. Az 1/80 határozat célja a harmadik preambulumbekezdése szerint a munkavállalók és családjuk jogi helyzetének az 1976. december 20-i 2/76 társulási tanácsi határozat által létrehozott rendszerhez képest történő javítása szociális téren.

17. Ez a 2/76 határozat az első állomást jelentette a társulási megállapodás 12. cikkének és a kiegészítő jegyzőkönyv 36. cikkének végrehajtása során. Előírta a munkavállalók számára a fogadó tagállamban való fokozatos munkavállalási jogot, valamint e munkavállalók gyermekei számára a tagállamban az általános oktatáshoz való jogot [10].

18. Az 1/80 határozat a 6. cikkében meghatározza a fogadó tagállamban a török munkavállaló jogait és a 7. cikkében e munkavállaló családtagjainak jogait ebben a tagállamban.

19. Az 1/80 határozat 6. cikke által biztosított jogok azon időszak hosszának megfelelően növekednek, amely során a fogadó tagállamban a munkavállaló rendes foglalkoztatásban állt. A 6. cikk így rendelkezik:

„(1) A családtagok szabad munkavállalásra való jogosultságáról szóló 7. cikk sérelme nélkül valamely tagállam rendes munkaerőpiacához tartozó török munkavállaló ebben a tagállamban

– egy év rendes foglalkoztatás után jogosult arra, hogy munkavállalási engedélyét ugyanannál a munkáltatónál megújítsa, amennyiben munkahellyel rendelkezik;

– három év rendes foglalkoztatás után – és a Közösség tagállamai munkavállalóinak biztosítandó elsőbbségre is figyelemmel – jogosult arra, hogy ugyanazon foglalkozás vonatkozásában a választása szerinti munkáltatónál pályázzon rendes feltételek mellett e tagállam munkaügyi hatóságánál bejelentett állásajánlatra;

– négy év rendes foglalkoztatás után jogosult a választása szerinti bármely munkaviszonyban történő munkavállalásra.

10 – Lásd a 2/76 határozat 2. és 3. cikkét.

(2) Az éves és a szülési szabadság, munkahelyi baleset vagy rövid betegség miatti távollét beleszámít a rendes foglalkoztatás idejébe. Az önhibán kívüli munkanélküliség időtartama, amelyet az illetékes hatóságok szabályosan megállapítottak, valamint a hosszabb betegség miatti távollét ugyan nem számít bele a rendes foglalkoztatás idejébe, de nem érinti a korábbi foglalkoztatási időtartam alatt megszerzett jogokat.

[...]"

20. Az 1/80 határozat 7. cikke megkülönbözteti egyrészt a munkavállaló azon családtagjait, akik engedélyt kaptak arra, hogy a munkavállalóhoz költözzenek a fogadó tagállamban, és akik bizonyos ideig ott laktak, másrészt az ilyen munkavállaló gyermekeit, akik az érintett tagállamban szakképzésben részesültek. Ezen 7. cikk így fogalmaz:

„Valamely tagállam rendes munkaerőpiacához tartozó török munkavállaló családtagja, aki engedélyt kapott arra, hogy a munkavállalóhoz költözzön:

– jogosult – a Közösség tagállamai munkavállalóinak biztosítandó elsőbbségre is figyelemmel – bármely állásajánlatra jelentkezni, amennyiben ott már legalább három éve szabályszerű lakóhellyel rendelkezik;

– jogosult a választása szerinti bármely munkaviszonyban történő szabad munkavállalásra, amennyiben ott legalább öt éve szabályszerű lakóhellyel rendelkezik.

A török munkavállaló gyermeke, aki a fogadó államban szakképzésben részesült, az érintett tagállamban való tartózkodásának időtartamától függetlenül jelentkezhet minden állásajánlatra, amennyiben egyik szülője az érintett tagállamban legalább három évig szabályszerűen munkaviszonyban állt."

21. Az 1/80 határozat 14. cikke meghatározza, hogy e jogok gyakorlása hogyan korlátozható. Az (1) bekezdésében előírja:

„E szakasz rendelkezéseit a közrend, a közbiztonság és a közegészség miatt indokolt korlátozásokra is figyelemmel kell alkalmazni."

22. A Társulási Tanács a mai napig nem fogadott el semmilyen intézkedést a letelepedési és szolgáltatásnyújtási szabadság korlátozásainak fokozatos megszüntetése érdekében.

B – *Az ítélkezési gyakorlat*

23. Az 1/80 határozat 7. cikke által a török munkavállaló családtagjainak biztosított jogok hatályáról számos ítélet rendelkezik, amelyeknek a jelen ügy szempontjából a leglényegesebb tanulságát a következőképpen lehet összefoglalni:

24. Először is az nem vitatott, hogy az 1/80 határozat 7. cikke első és második bekezdésének rendelkezései a 6. cikk (1) bekezdésének rendelkezéseihez hasonlóan közvetlen hatállyal rendelkeznek a tagállamokban. Azon török állampolgárok, akik eleget tesznek a rendelkezésekben előírt követelményeknek, közvetlenül hivatkozhatnak azokra a jogokra, amelyeket ezek a rendelkezések számukra biztosítanak [11].

25. Ebből az ítélkezési gyakorlatból következik, hogy az 1/80 határozatban 7. cikkének két bekezdésében előírt foglakoztatáshoz való jogoknak két szemlélete van.

26. Egyrészt e jogok gyakorlása két különböző feltételtől függ.

27. Először is török munkavállaló „családtagjának" jogállásával kell rendelkezni. Ezt a fogalmat a 1612/68 rendelet 10. cikkének (1) bekezdésében szereplő ugyanezen fogalom értelmezésére figyelemmel kell értelmezni a Közösség valamely tagállamának állampolgárságával rendelkező munkavállaló esetében [12].

28. Továbbá az 1/80 határozat 7. cikkének első bekezdésében szereplő munkavállalási jog attól a feltételtől függ, hogy a török munkavállaló családtagjának ezzel a munkavállalóval legalább három éve közös lakóhelye legyen. A közös lakóhelyre vonatkozó e feltétel e munkavállaló fogadó tagállamban történő családegyesítését teszi lehetővé.

11 – Lásd az 1/80 határozat 6. cikkének (1) bekezdését illetően a C-192/89. sz. Sevince-ügyben 1990. szeptember 20-án hozott ítélet (EBHT 1990., I-3461. o.) 26. pontját és a C-188/00. sz. Kurz-ügyben 2002. november 19-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-10691. o.) 26. pontját; a határozat 7. cikkének első bekezdését illetően a C-351/95. sz. Kadiman-ügyben 1997. április 17-én hozott ítélet (EBHT 1997., I-2133. o.) 28. pontját, a C-65/98. sz. Eyüp-ügyben 2000. június 22-én hozott ítélet (EBHT 2000., I-4747. o.) 25. pontját, valamint az említett határozat 7. cikkének második bekezdését illetően a C-355/93. sz. Eroglu-ügyben 1994. október 5-én hozott ítélet (EBHT 1994., I-5113. o.) 17. pontját és a C-502/04. sz. Torun-ügyben 2006. február 16-án hozott ítélet (EBHT 2006., I-1563. o.) 19. pontját. Az 1/80 határozatot és a 2/76 határozatot nem hirdették ki az *Európai Közösségek Hivatalos Lapjában*. A Bíróság úgy határozott, hogy bár a kihirdetés hiánya megakadályozhatja, hogy magánszemélyek számára kötelezettségeket írjanak elő, nem foszthatja meg azokat attól, hogy a számukra az e határozatokban hivatkozott jogokra valamely hatósággal szemben hivatkozzanak (a fent hivatkozott Sevince-ügyben hozott ítélet 24. pontja).

12 – A C-275/02. sz. Ayaz-ügyben 2004. szeptember 30-án hozott ítélet (EBHT 2004., I-8765. o.) 45. pontja.

29. Hasonlóképpen az 1/80 határozat 7. cikkével a munkavállaló gyermekének biztosított munkavállalási jog azoktól a feltételektől függ, hogy ez a munkavállaló a fogadó tagállamban legalább három évig szabályszerűen munkaviszonyban állt, és ez a gyermeke ebben a tagállamban szakképzésben részesült.

30. Másrészt e feltételek teljesülésének időpontjától kezdődősen az 1/80 határozat 7. cikkének első és második bekezdése a török munkavállaló családtagjainak önálló munkavállalási jogot biztosít a fogadó tagállamban, amely lehetővé teszi számukra helyzetük megszilárdítását [13], és amely független e feltételek folyamatos teljesülésétől.

31. A Bíróság úgy határozott, hogy az e rendelkezésben megfogalmazott, az állás ajánlatokra történő jelentkezéshez való jog nem szűnik meg, ha az a török munkavállaló, akitől ez a jog származik, már nem tartozik e tagállam rendes munkaerőpiacához [14]. Ez a jog a munkavállaló származási országába való visszatérését követően is fennmarad. Ebből következik, hogy az e rendelkezésekből származó előny nemcsak azon kiskorú és nagykorú gyermekek számára érhető el, akiket még a szüleik tartanak el. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az 1/80 határozat 7. cikkének első és második bekezdése ugyanezen munkavállaló azon nagykorú gyermekeire is vonatkozik, akik önálló életvitelt folytatnak [15].

32. Ezenkívül az e rendelkezésekben biztosított munkavállaláshoz való jogok szükségszerűen magában foglalják az ehhez kapcsolódó tartózkodási jogot a fogadó tagállamban [16]. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint az ilyen tartózkodási jog hiánya e munkavállalási jogokat megfosztja a hatékony érvényesüléstől [17]. Ebből következik, hogy amennyiben a török munkavállaló családtagja eleget tesz az 1/80 határozat 7. cikke első és második bekezdése feltételeinek, hogy a fogadó tagállamban bármely állásajánlatra pályázzon, e tagállam hatóságainak nincs további lehetőségük az érintett tartózkodására vonatkozó olyan intézkedések elfogadására, amelyek alkalmasak az érintett számára közvetlenül a közösségi jogrend által biztosított jogok gyakorlásának megakadályozására.

33. Végül az ítélkezési gyakorlat közelebbről meghatározta, hogy ezek a jogok milyen feltételekkel korlátozhatók. Ezek a jogok

13 – Uo. (41. pont és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

14 – Lásd az 1/80 határozat 7. cikkének első bekezdését illetően a C-329/97. sz. Ergat-ügyben 2000. március 16-án hozott ítélet (EBHT 2000., I-1487. o.) 40. pontját; a C-467/02. sz. Cetinkaya-ügyben 2004. november 11-én hozott ítélet (EBHT 2004., I-10895. o.) 31. pontját, valamint a fent hivatkozott Aydinli-ügyben hozott ítélet 25. és 26. pontját). Lásd ugyanezen határozat 7. cikkének második bekezdését illetően a C-210/97. sz. Akman-ügyben 1998. november 19-én hozott ítélet (EBHT 1998., I-7519. o.) 44. pontját.

15 – A fent hivatkozott Ergat-ügyben hozott ítélet 27. pontja, valamint a fent hivatkozott Torun-ügyben hozott ítélet 27. és 27. pontja.

16 – Lásd az 1/80 határozat 7. cikke első bekezdését illetően a fent hivatkozott Cetinkaya-ügyben hozott ítélet 31. pontját; e határozat 7. cikkének második bekezdését illetően a fent hivatkozott Torun-ügyben hozott ítélet 20. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot. Lásd még e határozat 6. cikkét illetően a fent hivatkozott Kurz-ügyben hozott ítélet 27. pontját.

17 – Uo.

korlátozhatók egyrészt, ha az érintett jogos indok nélkül jelentős időtartamra elhagyja a fogadó tagállam területét [18]. Ebben az esetben az érintett főszabály szerint elveszti az 1/80 határozat 7. cikke első vagy második bekezdése címén megszerzett jogállását, mivel ő maga szakította meg azokat kapcsolatokat, amelyek ehhez a tagállamhoz kötik.

34. Másrészt ezek a jogok korlátozhatók az 1/80 határozat 14. cikke alapján, amennyiben az érintett a közrendet, a közbiztonságot vagy a közegészséget ténylegesen és súlyosan veszélyeztetőnek minősül [19]. Az e rendelkezésben előírt kivétel hatályát ugyanúgy kell értelmezni, mint a közösségi polgár munkavállalókkal szemben az EK 39. cikk (3) bekezdésében előírt kivételt, amelynek majdnem azonos a megfogalmazása. Ebből következik, hogy a közrend vagy a közbiztonság alapján hozott intézkedéseknek az érintett személyes magatartásán kell alapulniuk, és ennek a magatartásnak a társadalmat ténylegesen fenyegető veszélynek kell minősülnie [20].

35. Ezt a két feltételt, amelyek esetén az érdekelt elveszítheti az 1/80 határozat 7. cikkének első és második bekezdéséből eredő jogait, kimerítő jellegűnek kell tekinteni. Ezt a szemléletet fogadták el a fent hivatkozott Ergat-ügyben [21]. Ez a szemlélet kifejezetten megerősödik a fent hivatkozott Cetinkaya-, Aydinli- és Torun-ügyben hozott ítéletekben, amelyekben az a kérdés merült fel, hogy az érintett a büntetőjogi felelősséget megállapító elítélés miatt elveszítette-e az említett határozat 7. cikkének első vagy második bekezdéséből eredő jogokat.

36. A fent hivatkozott Cetinkaya-ügyben hozott ítéletben a Bíróság cáfolta a német kormány állítását, amely szerint a munkavállalási és a tartózkodási jogokat el lehet veszíteni a szabadságvesztésre ítélés, majd ezt követő kábítószer-elvonó kezelés alapján, mivel az érintett szabadságvesztése majd az azt követő kábítószer-elvonó kezelése alatt nem állt rendelkezésre a fogadó tagállam munkaerőpiacán.

37. A Bíróság úgy határozott, hogy ilyen esetben, ha az érintett nem hagyta el a fogadó tagállam területét jogos indok nélkül jelentős időtartamra, csak az 1/80 határozat 14. cikke alapján veszítheti el az e határozat 7. cikkének első bekezdéséből eredő jogait [22].

38. A fent említett két feltétel kimerítő jellegét tovább erősítette az Aydinli-ügyben hozott ítélet, amelyre kifejezetten utal a kérdést előterjesztő bíróság.

18 – Lásd a fent hivatkozott Ergat-ügyben hozott ítélet 48. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

19 – Uo. (46. pont).

20 – A fent hivatkozott Cetinkaya-ügyben hozott ítélet 43. és 44. pontja.

21 – Lásd a 46–49. pontot.

22 – A fent hivatkozott Cetinkaya-ügyben hozott ítélet 38. pontja.

39. C. Aydinli török állampolgár, aki tizenöt éves korában engedélyt kapott arra, hogy a szüleihez költözzön Németországba. Ebben a tagállamban szakképzésben vett részt, és öt évig ugyanannál a munkáltatónál állt munkaviszonyban. Az említett tagállamban határozatlan időre szóló tartózkodási engedéllyel rendelkezik.

40. A jelentéktelent meghaladó mennyiségű kábítószerrel való tiltott kereskedés miatt őrizetbe vették, előzetes letartóztatásba helyezték, és három év szabadságvesztésre ítélték, amelybe előzetes fogva tartásának időtartamát beszámították.

41. Miután C. Aydinli a büntetésének egy részét kitöltötte feltételes szabadságra bocsátották hosszú távú kábítószer-elvonó kezelésen való részvételének lehetővé tétele érdekében, amely kezelést sikerrel be is fejezett. E kezelés tartamát a bírósági határozat beszámította a kiszabott büntetésbe, és a büntetés fennmaradó részére az elítéltet feltételes szabadságra bocsátotta. C. Ayindli a kezelés befejezése óta apjánál dolgozik Németországban.

42. A német hatóságok elrendelték az azonnali kiutasítását a nemzeti jognak megfelelően, melynek értelmében kötelező a kábítószerekről szóló törvény rendelkezéseinek megszegése miatt jogerősen legalább háromévi, próbaidőre fel nem függesztett szabadságvesztésre ítélt külföldi kiutasítása.

43. Az adott kérdést előterjesztő bíróság, amelyhez C. Aydinli benyújtotta a kiutasító határozat elleni keresetlevelét, több kérdést terjesztett elő e kiutasításnak az 1/80 határozattal való összeegyeztethetőségét illetően.

44. A fent hivatkozott Aydinli-ügyben hozott ítéletben a Bíróság mindenekelőtt közelebbről meghatározta, hogy annak ellenére, hogy öt évig ugyanannál a munkáltatónál állt munkaviszonyban a fogadó tagállamban, C. Aydinli helyzete az 1/80 határozat 7. cikkének első bekezdésének hatálya alá tartozónak tekintendő, amely *lex specialisnak* minősül a török munkavállaló családtagjai esetében.

45. A Bíróság megerősítette, hogy az e rendelkezések által biztosított munkavállalási és tartózkodási jogok függetlenek attól a körülménytől, hogy a perbeli időpontban az érintett nagykorú, és már nem a családjával egy háztartásban lakik, hanem függetlenül tartja fenn magát az érintett tagállamban [23].

23 – A 22. pont és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

46. A Bíróság azt is megerősítette, hogy ezeket a jogokat a fogadó tagállam hatóságai csak két esetben kérdőjelezhetik meg: ha a török bevándorló jelenléte a tagállam területén közrendet, a közbiztonságot vagy a közegészséget ténylegesen és súlyosan veszélyeztetőnek minősülhet, vagy az érintett a fogadó tagállam területét jogos indok nélkül jelentős időtartamra elhagyta [24].

47. A Bíróság ebből arra következtetett, hogy az 1/80 határozat 7. cikkének első mondata nem teszi lehetővé, hogy a többéves, végrehajtásában eredetileg próbaidőre történő felfüggesztés nélküli szabadságvesztés-büntetésre való elítélés következtében – melyet kábítószer-elvonó kezelés követ – azokat a jogokat, amelyeket ez a rendelkezés a C. Aydinli helyzetében levő török állampolgárnak biztosít, ezen állampolgár munkaerőpiacról való hosszabb távolléte miatt korlátozzák (lásd ennek megfelelően a fent hivatkozott Cetinkaya-ítélet 39. pontját).

48. A Bíróság ebben a tekintetben rámutatott, hogy az említett 7. cikk első bekezdésének első és második francia bekezdése a munkavállalásra jogosítja, de – ugyanezen határozat 6. cikkének (1) bekezdésétől eltérően – egyáltalán nem kötelezi a török munkavállaló családtagjait [25].

24 – A 27. pont és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

25 – A 29. pont.

49. A fent hivatkozott Torun-ítéletben a Bíróság úgy határozott, hogy az az ítélkezési gyakorlat, amely szerint büntetőjogi felelősséget megállapító elítélés miatt az 1/80 határozat 7. cikkének első bekezdésében biztosított munkavállalási és tartózkodási jogokat csak a két fent említett a feltétel mellett lehet korlátozni, a török munkavállalóknak az említett határozat 7. cikkének második bekezdése hatálya alá tartozó gyermekeire is alkalmazható [26].

50. A fent hivatkozott ítéletek egyike sem utal kifejezetten a kiegészítő jegyzőkönyv 59. cikkére.

II – A tényállás és az eljárás az alapügyben

51. Az alapügy tényállása – amely alapján a kérdést előterjesztő bíróság megkérdőjelezte a fent kifejtett ítélkezési gyakorlatot a kiegészítő jegyzőkönyv 59. cikkében meghatározott korlátra tekintettel – a következő.

26 – A fent hivatkozott Torun-ügyben hozott ítélet 24–26. pontja. E. Torun Németországban született török állampolgár – egy olyan török munkavállaló fia, aki több mint három évet dolgozott ebben az országban – gépszerelői képzésben vett részt, és három év három hó tartamú szabadságvesztésre ítélték fegyveres rablás és kábítószerrel visszaélés miatt.

52. I. Derin török állampolgár 1973. szeptember 30-án született. 1982-ben a szüleihez költözött Németországba, ahol az édesapja 1980-tól 1986-ig, az édesanyja 1971-től 1995-ig állt munkaviszonyban.

53. I. Derin Németországban járt iskolába; először 1982-től 1988-ig általános iskolába, majd 1988 augusztusától 1990 júliusáig szakiskolába. 1991-ben fejezte be a tanulmányait a *mittlere Reife* (felsőfokú tanulmányokra nem jogosító középiskolai végzettség) megszerzésével. 2001 szeptemberében áru- és személyfuvarozói hivatásos gépjárművezetői átképzésbe kezdett.

54. Az érintett 1991 és 2005 között különböző munkáltatók alkalmazottjaként vagy önálló vállalkozóként számos állást töltött be. Az ugyanannál a munkáltatónál való alkalmazásának az időtartama sohasem haladta meg az egy évet. 2005. január hónapban ismét munkavállalóként alkalmazták.

55. 1990-ben határozatlan idejű munkavállalási engedélyt kapott Németországban. 1994 ősze során elhagyta szülei lakóhelyét, és saját háztartást hozott létre. Házastársa, aki szintén török állampolgár, 2002 februárjában költözött hozzá.

56. I. Derin számos bűncselekményt követett el. Az 1994., 1996. és 1998. évben, valamint 2002 februárjában és augusztusában napi tételben megállapított pénzbüntetésre ítélték. 2002. december 13-án 2 év 8 hónap 2 hét szabadságvesztés-büntetésre ítélték bűnszervezet tagjaként elkövetett embercsempészés miatt.

57. 2003. november 24-én I. Derint határozatlan időtartamra kiutasították e tagállamból. A Regierungspräsidium Darmstadt (darmstadti közigazgatási hivatal) a 2004. szeptember 15-i határozatával elutasította az e határozat ellen benyújtott panaszát. Ez utóbbi határozat ellen 2004. október 5-én keresettel élt a Verwaltungsgericht Darmstadt előtt.

58. Ez a bíróság felfüggesztette eljárását, és 2005. augusztus 17-én hozott határozatával, amely 2005. augusztus 26-án érkezett Bíróság Hivatalába, a következő előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesztett a Bíróság elé.

III – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

59. A 2005. augusztus 17-i előzetes döntéshozatal iránti kérelmében a Verwaltungsgericht Darmstadt megállapítja, hogy a vitatott

kiutasító határozatot a nemzeti jognak megfelelően hozták meg. Felmerül benne azonban a kérdés, hogy ez a határozat megfelel-e az 1/80 határozat rendelkezéseinek.

60. A Verwaltungsgericht Darmstadt kijelenti, hogy az 1/80 határozat 7. cikke első bekezdésének hatálya alá tartozó I. Derin az ítélkezési gyakorlat által meghatározott egyik indok alapján sem veszíthette el az e bekezdésben számára biztosított jogokat. Ebben a tekintetben kifejti, hogy az érintett nem hagyta el a német területet jogos indok nélkül jelentős időtartamra. Ezenkívül kijelenti, hogy I. Derin nem jelent tényleges fenyegetést a közrendre az 1/80 határozat 14. cikke értelmében. Kételkedik azonban e két indok kimerítő jellegében.

61. E megfontolásokra tekintettel a Verwaltungsgericht Darmstadt a 2005. augusztus 17-i előzetes döntéshozatal iránti határozatában először azt kérdezte, hogy Németországba, a szüleihez költöző török állampolgár elveszíti-e az 1/80 határozat 7. cikke első bekezdésén alapuló tartózkodási jogát – a 14. cikkében írt eseten és a tartózkodási hely államának jogos indok nélküli jelentős időtartamra való elhagyásán kívül – akkor is, ha 21. életévének betöltése után szüleitől külön él, és tőlük tartásban nem részesül.

62. Másodszor, az első kérdésre adott igenlő válasz estére a következő kérdést terjesztette elő:

„Jogosult-e ez a török állampolgár az [1/80 határozat] 7. cikke [első] bekezdése [második] francia bekezdése szerinti jogállásának elvesztése ellenére is az 1/80 határozat 14. cikke szerinti különleges védelemre, ha a szüleivel fennállt családi életközösség felbomlását követően rendszertelenül állt munkaviszonyban, ám munkavállalóként nem szerzett önállóan az 1/80 határozat 6. cikkének (1) bekezdése szerinti jogállást, és több éven át kizárólag önálló vállalkozói tevékenységet folytatott?

63. 2005. szeptember 21-én a Verwaltungsgericht Darmstadt, miután tudomást szerzett a fent hivatkozott Aydinli-ügyben hozott ítéletről az előzetes döntéshozatal iránti első kérdése helyett a következő kérdést terjesztette elő:

„Összeegyeztethető-e a [kiegészítő jegyzőkönyv] 59. cikkével, hogy a gyermekként, családegyesítés keretében a Németországi Szövetségi Köztársaságban szüleihez költözött török állampolgár csak az 1/80 határozat 14. cikkében előírt esetekben és a fogadó tagállam területének jelentős időtartamra, jogos indok nélküli elhagyása esetén veszíti el az [1/80 határozat] 7. cikke [első bekezdése] [második] francia bekezdésén alapuló,

bármely állásajánlatra való jelentkezési jogából következő tartózkodási jogát – akkor is, ha 21. életévének betöltése után szüleitől külön él és tőlük tartásban nem részesül?"

64. A nemzeti bíróság kérte továbbá, hogy a Bíróság szükség esetén válaszoljon a második előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre, amelyet a nemzeti bíróság a 2005. augusztus 17-i előzetes döntéshozatalra utaló határozatban terjesztett elő.

65. A kérdést előterjesztő bíróság a 2005. szeptember 21-i kijavító végzésében kifejti, hogy kérdései a fent hivatkozott Aydinli-ügyben hozott ítélet által megerősített ítélkezési gyakorlatnak a kiegészítő jegyzőkönyv 59. cikkével való összeegyeztethetőségével kapcsolatosak.

66. Ezen ítélkezési gyakorlat szerint a kiegészítő jegyzőkönyv 59. cikke magában foglalja, hogy a török munkavállalók az 1/80 határozat értelmében nem élveznek szélesebb jogokat, mint amilyet a Szerződés a közösségi polgároknak biztosít. Márpedig annak elfogadása esetén, hogy az 1/80 határozat 7. cikkének első bekezdésén alapuló tartózkodási jog a fogadó tagállamban csak a fent hivatkozott Aydinli-ügyben hozott ítéletben meghatározott két indokból veszíthető el, azt jelentené, hogy a török állampolgár családtagjainak kedvezőbb bánásmódot biztosítanak, mint amilyet a Szerződés a közösségi polgár munkavállaló családtagjainak ír elő.

67. A Verwaltungsgericht Darmstadt emlékeztet ebben a tekintetben, hogy az 1612/68 rendelet 10. cikke alapján a közösségi polgár gyermekének joga, hogy a munkavállalóval letelepedjen korlátozott az időben [27]. Ennélfogva I. Derin számára azon jog elismerése, hogy érvényesíthesse az 1/80 határozat 7. cikkének első bekezdésében adott jogokat, jóllehet 31 éves, nem él együtt a szüleivel, és nem a szülei tartják el, azt jelentené, hogy több jogot biztosítanak számára, mint a közösségi polgár gyermekének ebben a minőségében.

68. A Verwaltungsgericht Darmstadt szerint az 1/80 határozat 7. cikke hatálya értékelésének keretében nem kell figyelembe venni azt a tényt, hogy a közösségi polgárok gyermekei jogosultak a fogadó tagállam területén tartózkodni a Szerződés személyek szabad mozgására vonatkozó rendelkezései vagy az abban szereplő más jogok alapján. A két helyzet összehasonlítását kizárólag a „családtag" jogállásra tekintettel adott jogokra tekintettel kellett elvégezni.

27 – A 1612/68 rendelet 10. cikke ekként rendelkezik:
„(1) Állampolgárságuktól függetlenül a következők jogosultak azzal a munkavállalóval letelepedni, aki az egyik tagállam állampolgára, és aki egy másik tagállam területén áll alkalmazásban:
a) a munkavállaló házastársa, és azok a lemenő egyenes ági rokonaik, akik 21 évnél fiatalabbak, vagy a munkavállaló eltartottjai;
b) a munkavállaló és házastársa felmenő egyenes ági, eltartott rokonai.
(2) A tagállamok lehetővé teszik az (1) bekezdés rendelkezése alá nem tartozó családtagok letelepedését, ha a fent említett munkavállaló tartja el őket, vagy vele közös háztartásban élnek abban az országban, ahonnan a munkavállaló érkezett.
(3) Az (1) és (2) bekezdés alkalmazásában a munkavállalónak családja számára a foglalkoztatása szerinti régióban a helyi munkavállalók vonatkozásában átlagosnak tekintett lakással kell rendelkeznie; ez a rendelkezés azonban nem vezethet a hazai és másik tagállambeli munkavállalók közötti hátrányos megkülönböztetéshez."

IV – Elemzés

A – *Bevezető megjegyzések*

69. Az olasz kormány és az Egyesült Királyság Kormánya azt szeretnék megtudni, hogy I. Derin helyzete az 1/80 határozat 7. cikkének első bekezdése hatálya alá tartozik a kérdést előterjesztő bíróság feltevésének megfelelően, vagy e cikk második bekezdése alá.

70. I. Derin helyzetét úgy is lehet jellemezni, mint az olyan török állampolgár helyzetét, aki valamely tagállam rendes munkaerőpiacához tartozó török bevándorló munkavállaló házaspár gyermekeként engedélyt kapott arra, hogy családegyesítés címén a szüleihez költözzön a tagállam területén. Úgyszintén nem vitatott az, hogy az érintett legalább öt évig szabályszerűen lakott a szüleinél.

71. I. Derin valamennyi ahhoz szükséges feltételt teljesíti, hogy részesüljön az 1/80 határozat 7. cikkének első bekezdése második francia bekezdése által biztosított szabad munkavállalási és tartózkodási jogokban.

72. E kormányokban azonban felmerül az a kérdés, hogy I. Derin helyzete nem tartozik-e inkább az 1/80 határozat 7. cikke második bekezdésének hatálya alá, amely a török munkavállalók azon gyermekeinek helyzetére vonatkozik, akik a fogadó tagállamban szakképzésben vettek részt, mivel a kérdést előterjesztő bíróság által előterjesztettek szerint az érintett egyrészt szakiskolába járt 1988. augusztus 6-tól 1990. július 15-ig, másrészt teherautó-vezetői képzésbe kezdett 2001 szeptemberében.

73. Az 1/80 határozat 7. cikkének második bekezdésében érintett „szakképzés" fogalmát nem a határozat nem határozza meg. Annak tartalmát a Bíróság ítélkezési gyakorlata sem határozta meg közelebbről. A Bíróság azonban megjelölte azon rendelkezés célját, amelynek ez a fogalom a részét képezi. A Bíróság szerint az 1/80 határozat 7. cikkének második bekezdése különleges bánásmódot biztosít a török munkavállaló gyermekeinek, ami megkönnyíti számukra a szakképzésük befejeztével a munkaerőpiacra való belépést, a munkavállalók szabad mozgásának fokozatos megvalósítása érdekében, az említett határozat céljának megfelelően [28].

74. Erre a célra tekintettel az a véleményem, hogy az 1/80 határozat 7. cikkének második bekezdésében szereplő „szakképzés" fogalmát ugyanezen, az EK 150. cikkben érintett fogalommal összehasonlíthatóan kellene értelmezni, mivel a két rendelkezésnek összehasonlíthatók a céljai. Ugyanis az

28 – A fent hivatkozott Torun-ügyben hozott ítélet 23. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

EK 150. cikk a Közösség feladatává teszi a tagállamok cselekvésének kiegészítését a szakképzés tárgyában többek között annak érdekében, hogy megkönnyítsék a munkaerőpiacra való beilleszkedést és újrabeilleszkedést.

75. A Bíróság tágan értelmezte a „szakképzés" Szerződésben érintett fogalmát. Az ítélkezési gyakorlat szerint ez a fogalom vonatkozik minden képzési formára, amely szakmai képesítésre készít elő, vagy amely alkalmassá tesz egy ilyen hivatás, szakma vagy foglalkozás gyakorlására, bármilyen legyen a tanulók vagy hallgatók kora vagy képzettségi szintje, még akkor is, ha a képzési program általános oktatást is tartalmaz [29].

76. Az alapügy tényállásának értékelésére egyedül hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróság feladata vizsgálni, hogy az érintettet az 1/80 határozat 7. cikkének második bekezdése értelmében a fogadó tagállamban szakképzésben részt vettnek kell-e tekinteni az 1988. augusztus 6-tól 1990. július 15-ig tartó szakiskolai képzésére vagy a 2001 szeptemberétől kezdődő teherautó-vezetői képzésére tekintettel.

29 – A 242/87. sz., Bizottság kontra Tanács ügyben 1989. május 30-án hozott ítélet (EBHT 1989., 1425. o.) 24. pontja.

77. Az a kérdés azonban, hogy az érintett az 1/80 határozat 7. cikke első vagy második bekezdésének hatálya alá tartozik, nem bír jelentőséggel a kérdést előterjesztő bíróság első kérdésének vizsgálatához.

78. Ugyanis bemutattam, hogy az 1/80 határozat 7. cikke két bekezdésének eltérőek ugyan az alkalmazási feltételei, azonban azok a jogok, amelyeket a török munkavállaló gyermekének biztosítanak, lényegében megegyeznek, és azok a feltételek, amelyek esetén ezeket a jogokat el lehet veszíteni, azonosak. Mindkét esetben a munkavállalásra és a tartózkodásra vonatkozó önálló jogokról van szó, amelyek az ítélkezési gyakorlat szerint fennmaradnak, miután az érintett személy elérte a 21. életévét, és önállóan él, és amely jogokat csak az 1/80 határozat 14. cikke alapján, vagy a fogadó tagállam jogos indok nélküli, jelentős időtartamra való elhagyása esetén lehet elveszíteni.

79. Amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság azt kérdezi a Bíróságtól, hogy az 1/80 határozat 7. cikke által adott jogok hatálya összeegyeztethető-e a kiegészítő jegyzőkönyvvel, az e kérdésre adandó válasz nem lehet aszerint eltérő, hogy az érintett az 1/80 határozat első vagy a második bekezdésének a hatálya alá tartozik.

80. A nemzeti bíróság által előterjesztett kérdéseket tehát azzal az e bíróság által elfogadott előfeltételezéssel fogom megvizsgálni, hogy I. Derin helyzete az 1/80 határozat 7. cikke első bekezdésének második francia bekezdése hatálya alá tartozik.

B – *Az első előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről*

81. Az első előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéssel a kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ, hogy az 1/80 határozat 7. cikke első bekezdésének második francia bekezdése által a török munkavállaló nagykorú gyermekének biztosított jogok korlátozásának feltételeire vonatkozó ítélkezési gyakorlat nem sérti-e a kiegészítő jegyzőkönyv által meghatározott korlátot. Lényegében azt kérdezi, hogy összeegyeztethető-e a kiegészítő jegyzőkönyv 59. cikkével az az ítélkezési gyakorlat, hogy a gyermekként, családegyesítés keretében valamely tagállamban a szüleihez költözött török állampolgár csak az 1/80 határozat 14. cikkében előírt esetekben és a fogadó tagállam területének jelentős időtartamra, jogos indok nélküli elhagyása esetén veszíti el az 1/80 határozat 7. cikke első bekezdése második francia bekezdésén alapuló, bármely állásajánlatra való jelentkezési jogából következő tartózkodási jogát akkor is, ha 21. életévének betöltése után szüleitől külön él, és tőlük tartásban nem részesül.

82. A német kormány, az olasz kormány és az Egyesült Királyság kormányának állítása szerint a fent hivatkozott ítélkezési gyakorlat ellentétes ezzel az 59. cikkel, mivel az 1/80 határozat 7. cikke első bekezdésének második francia bekezdése által a török munkavállaló gyermekének biztosított jogoknak meg kell egyezniük azokkal a jogokkal, amelyekben a közösségi munkavállaló gyermeke a 1612/68 rendelet [30] 10. és 11. cikke alapján részesül. E kormányok szerint mivel ezek a rendelkezések csak a 21. életévüket be nem töltött, vagy eltartott gyermekekre vonatkoznak, a 21. életévét betöltött, a fogadó tagállamban szüleitől külön élő és tőlük tartásban nem részesülő török gyermek nem részesülhet az 1/80 határozatban előírt munkavállalási és tartózkodási jogokban.

83. Ezek a kormányok utalnak ebben a tekintetben a Geelhoed főtanácsnok által az Ayaz-ügyben [31] előterjesztett indítványban elfoglalt álláspontra, amely a török munkavállaló gyermekének az 1/80 határozat 7. cikke első bekezdése által adott jogoknak az itt következő értelmezését javasolta. A főtanácsnok szerint három esetet kell megkülönböztetni:

– a gyermeket, miután nagykorú lett, továbbra is a munkavállaló tartja el,

30 – A 1612/68 rendelet 11. cikke ekként rendelkezik:
„Ha egy tagállam állampolgára foglalkoztatottként vagy önálló vállalkozóként tevékenységet folytat egy másik tagállam területén, házastársa és 21 év alatti vagy eltartott gyermekei jogosultak ugyanannak az államnak a területén foglalkoztatottként bármely tevékenységet vállalni, abban az esetben is, ha egyik tagállamnak sem állampolgárai."

31 – Az indítvány 52. pontja.

például ha a gyermek a szülei költségén tanul tovább: ebben az esetben a gyermek továbbra is az 1/80 határozat 7. cikke első bekezdésének hatálya alá tartozik;

– a gyermek valamely tagállam hivatalos munkaerőpiacán munkaviszonyba lép: ekkor saját jogok illetik meg ugyanezen határozat 6. cikke alapján;

– a gyermek még nem lépett munkaviszonyba, és nem is a munkavállaló tartja el: ebben az esetben az álláskeresésre biztosított ésszerű határidő leteltét követően a gyermek főszabály szerint elveszti az 1/80 határozat alapján fennálló jogait, és a nemzeti jog szabályozza a munkaerőpiacra való belépését.

84. E feltevés alapján az 1/80 határozat 7. cikke a török munkavállaló gyermekének csak a munkavállaló családtagja helyzetéből levezetett jogokat biztosít, amelyek megszűnnek, amikor a gyermek 21. életévét betölti, és már nem a munkavállaló tartja el.

85. Az említett kormányok idézik a fent hivatkozott Ayaz-ügyben hozott ítéletre is, amelyben a Bíróság úgy határozott, hogy az 1/80 határozat 7. cikkében meghatározott „családtag" fogalom megegyező hatállyal rendelkezik ugyanezen, a 1612/68 rendelet 10. cikkének (1) bekezdésében szereplő fogalommal.

86. Az Egyesült Királyság kormányának állítása szerint ez az ítélkezési gyakorlat kiegészítő jegyzőkönyv 59. cikkével is ellentétes a következő okból.

87. Emlékeztet, hogy a fent hivatkozott Aydinli-ügyben hozott ítéletben a Bíróság úgy értelmezte az említett 7. cikk első bekezdését, hogy a munkavállalásra jogosítja, de – ugyanezen határozat 6. cikkének (1) bekezdésétől eltérően – egyáltalán nem kötelezi a török munkavállaló családtagjait. E kormány szerint ez az ítélkezési gyakorlat együttesen azzal, amely arra a két feltételre vonatkozik, amely mellett az 1/80 határozat 7. cikkén alapuló jogok korlátozhatók, kedvezőbb jogokat biztosít a török munkavállaló családtagjainak, mint amilyenben a közösségi munkavállalók családtagjai és maguk a közösségi munkavállalók részesülnek.

88. A közösségi munkavállaló családtagjai ugyanis nem rendelkeznek általános jogosultsággal arra, hogy a fogadó tagállam területén határozatlan ideig lakjanak.

89. Az Egyesült Királyság kormánya megjegyzi ebben a tekintetben, hogy a munkavállalók megszerezhetik a jogot az állandó

tartózkodásra a tagállamban a 1251/70/EGK bizottsági rendelet[32] 2. és 3. cikkében megfogalmazott feltételek mellett, és hasonlók a feltételek, amennyiben a közösségi polgár önálló vállalkozási tevékenységet végzett.

90. Ez a kormány kijelenti, hogy a 2004/38 irányelv sem hoz létre ilyen általános jogot.

91. Előterjeszti, hogy az irányelv 6. cikke az Európai Unió polgárainak és azok családtagjainak csak három hónapra biztosít tartózkodási jogot, és ezen időszakot követően e jog a munkavállaló vagy önálló vállalkozó családtagjai számára[33], vagy az említett irányelv 7. cikke (1) bekezdésének b)–d) pontjában előírt más feltételek esetén biztosított[34].

92. Ugyanez a kormány kifejti, hogy egy közösségi polgár családtagja a közösségi polgár távozását vagy halálát követően a 2004/38 rendelet 12. cikkében előírt feltételek mellett személyes tartózkodási jogot élvez, amennyiben saját maga eleget tesz a 7. cikk (1) bekezdésének a)–d) pontjában előírt feltételeknek, vagy ha megszerezte a huzamos tartózkodási jogot. Kijelenti, hogy ez a huzamos tartózkodási jog, a különleges esetek kivételével, azon uniós polgárok számára biztosított, akik jogszerűen öt éven át folyamatosan tartózkodtak a kérdéses fogadó tagállamban, valamint azok azon családtagjai számára, akik ugyanezen időszak során velük laktak[35].

93. A közösségi munkavállaló tartózkodási joga esetében az Egyesült Királyság kormánya emlékeztet, hogy ez a jog a foglalkoztatotti tevékenység fennállásának függvénye. A munkaviszony megszűnése esetén ez a tartózkodási jog csak korlátozott időre, és

32 – A foglalkoztatás megszűnését követően a munkavállalóknak a fogadó tagállam területén maradásának jogáról szóló, 1970. június 29-i bizottsági rendelet (HL L 142., 24. o.). Ezt a rendeletet 2006. április 30-i hatállyal hatályon kívül helyezte a 2006. április 25-i 635/2006/EK bizottsági rendelet (HL L 112., 9. o.). Ezt a hatályon kívül helyezést az indokolta, hogy az Unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról, valamint az 1612/68/EGK rendelet módosításáról, továbbá a 64/221/EGK, a 68/360/EGK, a 72/194/EGK, a 73/148/EGK, a 75/34/EGK, a 75/35/EGK, a 90/364/EGK, a 90/365/EGK és a 93/96/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/38/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 158., 77. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 5. kötet, 46. o.) egységes szövegbe gyűjtötte az Unió állampolgárainak szabad mozgására vonatkozó jogszabályokat. Ezen irányelv a 17. cikkében megismétli a 1251/70 rendelet lényeges rendelkezéseit, és azokat akként módosítja, hogy a kedvezményezettekre a kedvezőbb jogállásban való tartózkodás jogát biztosítja, azaz a huzamos tartózkodás jogát.

33 – Lásd a 2004/38 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének a) és d) pontját.

34 – A 2004/38 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése úgyszintén biztosítja valamennyi uniós polgár számára a tartózkodás jogát egy másik tagállam területén három hónapot meghaladó időtartamra, ha elegendő forrásokkal rendelkeznek önmaguk és családtagjaik számára ahhoz, hogy ne jelentsenek indokolatlan terhet a fogadó tagállam szociális segítségnyújtási rendszerére tartózkodásuk időtartama alatt, és a fogadó tagállamban teljes körű egészségbiztosítással rendelkeznek (b) pont); ha tanulmányokat folytatnak, vagy szakképzésben vesznek részt, valamint rendelkeznek a fent megfogalmazott forrásokkal és társadalombiztosítási fedezettel (c) pont). Ezen irányelv 7. cikke (1) bekezdésének d) pontja ezt a jogot kiterjeszti az a), b) vagy c) pontban meghatározott feltételeket teljesítő uniós polgárt kísérő vagy hozzá csatlakozó családtagokra is.

35 – Lásd a 2004/38 irányelv 16. pontját.

csak néhány olyan esetben maradhat fenn, mint például az új állás keresése. A közösségi munkavállaló tehát nem rendelkezik általános joggal, hogy határozatlan ideig másik tagállam területén maradjon, annak érdekében, hogy ott későbbi időpontban a számára megfelelő foglalkozást gyakorolja [36].

94. A német kormánnyal, az olasz kormánnyal és az Egyesült Királyság kormányával ellentétben a Bizottság azt állítja, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata a török munkavállaló gyermekének az 1/80 határozat 7. cikke első bekezdése által biztosított jogok hatályára vonatkozóan nem ellentétes a kiegészítő jegyzőkönyv 59. cikkének előírásaival.

95. Egyetértek a Bizottság megállapításaival. Álláspontom igazolására először kifejtem azokat az indokokat, hogy az 1/80 határozat 7. cikke által a török munkavállaló gyermekének biztosított jogok időbeli hatályát szerintem miért nemcsak a 1612/68 rendelet 10. és 11. cikkére való utalással kell meghatározni, hanem figyelembe kell venni a Szerződés munkavállalók szabad mozgására vonatkozó szabályait is.

96. Másodszor kifejtem, hogy az 1/80 határozat 7. cikke által a török munkavállaló gyermekének biztosított jogok hatályára vonatkozó ítélkezési gyakorlat általában nem teremt számára közösségi munkavállalóénál kedvezőbb helyzetet.

97. Harmadszor bemutatom, hogy az alapügy sajátos körülményei mellett azokra a feltételekre vonatkozó ítélkezési gyakorlat, amelyek mellett az 1/80 határozat 7. cikke alapján biztosított jogok korlátozhatók, nem jár azzal a hatással, hogy az I. Derin helyzetében lévő török állampolgár számára szélesebb jogokat biztosít, mint amilyeneket a közösségi munkavállalók élveznek.

1. Az 1/80 határozat 7. cikke által biztosított jogok hatályát nemcsak az 1612/68 rendelet 10. és 11. cikkére való utalással kell meghatározni, hanem a Szerződésnek a munkavállalók szabad mozgására vonatkozó szabályai figyelembevételével is

98. Úgy vélem, hogy a német kormány, az olasz kormány és az Egyesült Királyság Kormánya álláspontja, amely szerint az 1/80 határozat 7. cikke által egy török munkavállaló gyermeke számára biztosított jogok időbeli hatályának meg kell egyeznie a közösségi munkavállaló gyermekének bizto-

36 – Az Egyesült Királyság Kormánya ebben a tekintetben utal a C-292/89. sz. Antonissen-ügyben 1991. február 26-án hozott ítélet (EBHT 1991., I-745. o.) 21. pontjára; a C-344/95. sz., Bizottság kontra Belgium ügyben 1997. február 20-án hozott ítélet (EBHT 1997., I-1035. o.) 17. pontjára és a C-138/02. sz. Collins-ügyben 2004. március 23-án hozott ítélet (EBHT 2004., I-2703. o.) 37. pontjára.

sított jogok időbeli hatályával, nem fogadható el a következő okok miatt.

99. Először is az 1/80 határozat 7. cikkének első bekezdése által biztosított jogoknak ezt a nagyon megszorító értelmezését nem alapozza meg a vonatkozó előírások megfogalmazása.

100. Az nem vitatott, hogy az 1/80 határozat 7. cikke nem tartalmaz olyan kitételt, amelynek értelmében török munkavállaló gyermekének csak mint e munkavállaló családtagjának biztosít jogokat, amelyeknek meg kell szűnniük, amint a gyermek 21. életévének betöltése után szüleitől külön él, és tőlük tartásban nem részesül.

101. Ugyanez a megállapítás vonatkozik a kiegészítő jegyzőkönyv 59. cikkére. Ez a cikk ugyanis általános megfogalmazásban annak előírására korlátozódik, hogy a jegyzőkönyv hatálya alá tartozó területeken a „Török Köztársaság" nem részesülhet kedvezőbb bánásmódban, mint amilyet a tagállamok a Közösséget létrehozó szerződés értelmében egymásnak biztosítanak.

102. Nem vitatható, hogy ezt a rendelkezést – jóllehet csak a „Török Köztársaságra" vonatkozik – úgy kell értelmezni, hogy azon jogok határait rögzíti, amelyeket a kiegészítő jegyzőkönyv értelmében a török munkavállalóknak lehet biztosítani. Ez a jegyzőkönyv vonatkozik a személyeknek a tagállamok és Törökország közötti mozgására, mivel ez a tárgya a jegyzőkönyv II. címének, különösen a 36. cikkének.

103. Arra is rámutatok, hogy az 1/80 határozat tárgya a tagállamok és Törökország között a munkavállalók szabad mozgásának fokozatos megteremtése, amint az a Szerződés ezen alapvető szabadságra vonatkozó szabályaiból kiindulva a társulási megállapodás 12. cikkében és a kiegészítő jegyzőkönyv 36. cikkében elő van írva. Az sem vitatott, hogy a Társulási Tanácsnak a döntési hatáskörét a ráruházott hatáskör korlátain belül kell gyakorolnia.

104. Ezekből a tényekből tehát arra lehet következtetni, hogy az 1/80 határozattal valamennyi török állampolgár – azaz a munkavállalók és családtagjaik – számára együttesen a kiegészítő jegyzőkönyv 59. cikke alapján biztosított jogok nem lehetnek kedvezőbbek azoknál a jogoknál, amelyekben a tagállamok állampolgárai és családtagjaik részesülnek a Szerződés munkavállalók szabad mozgására vonatkozó rendelkezései alapján, amelyből a társuló felek megállapodásuk alapján kiindulnak.

105. Az említett jegyzőkönyv 59. cikkében használt kifejezések általánossága miatt feltehetően nem lehet arra következtetni, hogy az 1/80 határozat 7. cikkében a török munkavállaló gyermekének biztosított jogok hatályát kizárólag az 1612/68 rendelet 10. és 11. cikkére való utalással kell meghatározni, úgy, hogy ezeknek a jogoknak meg kell szűnniük, ha a gyermek 21. életévének betöltése után szüleitől külön él, és tőlük tartásban nem részesül.

106. Továbbá az 1/80 határozat 7. cikke hatályának ilyen értelmezése ellentétes volna az e határozatban előírt rendszerrel. Ugyanis e határozat 6. cikkének (1) bekezdése kifejezetten megemlíti, hogy e rendelkezés a „7. cikk rendelkezéseinek sérelme nélkül" alkalmazandó.

107. A Bíróság a fent hivatkozott Aydinli-ügyben [37] hozott ítéletben akként határozott, hogy e mondatrészből egyértelműen következik, hogy az 1/80 határozat 7. cikke *lex specialisnak* minősül a török munkavállaló családtagjai számára. E határozat 6. cikke tehát csak akkor alkalmazható, ha az érintettnek nem áll módjában érvényesíteni az említett határozat 7. cikkének első vagy második bekezdésében biztosított jogokat.

37 – Lásd a 19. pontot.

108. Az következtetés, hogy a török munkavállaló gyermekére már nem vonatkozik az 1/80 határozat 7. cikke, ha 21. életévének betöltése után szüleitől külön él, és tőlük tartásban nem részesül, és ez a gyermek már csak a határozat 6. cikkének hatálya alá tartozhat, ellentétes e rendelkezés másodlagos jellegével.

109. Végül álláspontom szerint a német kormánynak, az olasz kormánynak és az Egyesült Királyság kormányának az érve ellentétes a kiegészítő jegyzőkönyvvel, melynek az 59. cikk részét képezi.

110. Ahogyan azt bemutattam, a kiegészítő jegyzőkönyv a 36. cikkében előírja, hogy Törökország és a tagállamok között a munkavállalók szabad mozgását a társulás hatálybalépésétől számított tizenkettedik és huszonkettedik év között, a Szerződés szabad mozgásra vonatkozó cikkeinek iránymutatása alapján, fokozatosan kell megvalósítani. Az sem vitatott, hogy a társulási megállapodás célja, hogy Törökországnak az Európai Unióhoz való csatlakozása ténylegesen megvalósíthatóvá váljon.

111. A Szerződésnek a munkavállalók szabad mozgására vonatkozó szabályai alkalmazása céljából megalkotott 1612/68 rendelet rendelkezéseinek vizsgálata alapján megállapítható, hogy a közösségi jogalkotó e mozgási

szabadságnak a közösségi polgárok általi hatékony gyakorlása szükségessé teszi, hogy fogadó tagállamban ne csak a családegyesítés jogát biztosítsák számukra, hanem a családtagjaik beilleszkedését is.

112. Az 1612/68 rendelet ötödik preambulumbekezdése szerint, valamint ahogyan a Bíróság is már többször megállapította: annak érdekében, hogy a Szerződésben szereplő szabad mozgáshoz való jog objektív mérce szerint szabadon és méltósággal legyen gyakorolható, kívánatos a családnak a befogadó országba történő integrálódása [38].

113. Az 1612/68 rendelet 10. cikke biztosítja a munkavállalóval való letelepedés jogát a munkavállaló házastársának, és azoknak a lemenő egyenes ági rokonoknak, akik 21. életévüket még nem töltötték be, vagy a munkavállaló eltartottai. A 11. cikkben elismerti a munkavállaló családtagjainak a jogát arra, hogy annak a fogadó tagállamnak a területén, ahol a munkavállaló alkalmazásban áll foglalkoztatottként, bármilyen tevékenységet vállaljanak. Végül a 12. cikkében az említett munkavállaló gyermekeinek megadja a jogot, hogy a fogadó tagállam állampolgáraira vonatkozókkal azonos feltételekkel vegyenek részt a közoktatásban, és folytassanak további tanulmányokat.

38 – Lásd többek között a C-413/99. sz., Baumbast és R ügyben 2002. szeptember 17-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-7091. o.) 50. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

114. A közösségi munkavállaló családtagjának beilleszkedéshez való joga a fogadó tagállamban tehát nemcsak a tagállamban való letelepedést és a tanulmányok folytatását foglalja magában, hanem a szabad munkavállalást is.

115. Az 1612/86 rendelet által az említett munkavállaló családtagjainak biztosított jogok valóban az EK 39. cikkben előírt szabad mozgás jogának munkavállaló általi gyakorlásából levezetett jogok. Ezek a jogok főszabály szerint megszűnnek, amikor az e rendelet 10. cikkében megfogalmazott feltételek már nem teljesülnek, azaz gyermek esetében amikor 21. életévének betöltése után szüleitől külön él, és tőlük tartásban nem részesül.

116. A Bizottság kijelentése szerint azonban az 1612/68 rendelet által a közösségi a munkavállaló gyermekének biztosított jogok hatályának korlátozását annak fényében kell értelmezni, hogy ez a gyermek – miután 21. életévének betöltése után szüleitől külön él, és tőlük tartásban nem részesül – a Szerződésben és az azt végrehajtó másodlagos jogi aktusokban előírt önálló jogokkal rendelkezik.

117. A közösségi munkavállaló gyermeke hivatkozhat ugyanis többek között az

EK 39. cikk szerinti mozgás alapvető szabadságára, amelynek értelmében a munkavállalás vagy álláskeresés céljából a fogadó tagállamban tartózkodhat. Arra is jogosult, hogy alkalmazását követően az adott tagállam területén maradjon.

118. Figyelembe véve az önálló jogok létezését, a közösségi jogalkotó az 1612/68 rendeletben korlátozódhatott volna azon jogok megfogalmazására, amelyek mindössze a közösségi polgár munkavállaló családtagjának jogállásán alapulnak. A közösségi munkavállaló gyermekének a fogadó tagállamba való optimális beilleszkedése, amelyet e rendelet a családtagi minőségből levezetett jogok nyújtásával biztosít, folytatódhat a Szerződésben biztosított önálló jogoknak a gyermek általi gyakorlásával.

119. E tényekre tekintettel úgy gondolom, hogy a török munkavállalók és családtagjaik beilleszkedésével, mint céllal – amely a Török Köztársaság és a tagállamok közötti társulás alapjául szolgál – ellentétes, hogy a török munkavállaló gyermekének az 1/80 határozat 7. cikkében biztosított jogok időbeli terjedelmét a közösségi munkavállaló gyermeke számára az 1612/68 rendelet 10. és 11. cikkében biztosított jogok időbeli terjedelmére korlátozzák.

120. Annak elfogadása ugyanis, hogy a török munkavállaló gyermeke, amennyiben 21. életévének betöltése után szüleitől külön él, és tőlük tartásban nem részesül, elveszíti az 1/80 határozat 7. cikke alapján fennálló jogait, és csak az ugyanezen határozat 6. cikkében meghatározott fokozatos jogokat igényelheti, azzal a hatással járna, hogy a török munkavállalók – függetlenül attól, hogy hány nemzedék mennyi ideig volt jelen a fogadó tagállamban – nem rendelkeznének kedvezőbb jogokkal a bevándorlók első nemzedékénél.

121. Ez azzal a következménnyel járna, hogy a fogadó tagállamban a török munkavállaló gyermekének tartózkodási joga, amely az 1/80 határozaton alapul, mindig bizonytalan és ideiglenes jellegű maradna, még akkor is, ha a gyermek ott született, és mindig ott dolgozott, mivel ez a jog megszűnik, ha balesetet szenved, és véglegesen munkaképtelenné válik, vagy ha nyugdíjba vonul [39].

39 – A török állampolgár már nem hivatkozhat a fogadó tagállam területén való tartózkodási jogra az 1/80 határozat 6. cikke alapján, ha elérte a nyugdíjkorhatárt, vagy olyan munkahelyi balesetet szenvedett, amelynek következtében a későbbi kereső tevékenység gyakorlására teljesen és állandóan alkalmatlanná vált. A Bíróság szerint ilyen esetben az érintett személyt úgy kell tekinteni, mint aki véglegesen elhagyta a tagállam munkaerőpiacát oly módon, hogy az általa követelt tartózkodási jog nem áll semmilyen kapcsolatban még a jövőbeni kereső tevékenységgel sem (a C-434/93. sz. Bozkurt-ügyben 1995. június 6-án hozott ítélet [EBHT 1995., I-1475. o.] 39. és 40. pontja). A Bíróság a C-171/95. sz. Tetik-ügyben 1997. január 23-án hozott ítéletének (EBHT 1997., I-329. o.) 40–42. és 46. pontjában úgy határozott, hogy a török munkavállaló elveszíti a fenti 6. cikk által számára biztosított jogokat, ha úgy dönt, hogy felmond, és ésszerű időn belül nem teszi meg a szükséges lépéseket egy új munkaviszony létrehozatala érdekében. A Bíróság a C-340/97. sz. Nazli-ügyben 2000. február 10-én hozott ítéletének (EBHT 2000., I-957. o.) 44. és 49. pontjában megerősítette ezt az elemzést.

122. Az 1/80 határozatban a török állampolgároknak biztosított jogoknak a nemzedékektől és fogadó tagállammal fennálló kapcsolatoktól függetlenül bizonytalan és ideiglenes jellege nem teszi számukra lehetővé az ebbe az államba való optimális beilleszkedést.

123. Ebből következően álláspontom szerint a Bíróság helyesen állapította meg, hogy az 1/80 határozat 7. cikke a török munkavállaló gyermekének önálló jogokat biztosít, amelyek még akkor is alkalmazandók, ha a gyermek 21. életévének betöltése után szüleitől külön él, és tőlük tartásban nem részesül.

124. A német kormány, az olasz kormány és az Egyesült Királyság kormánya által az érvelésük alátámasztására hivatkozott Ayaz-ügyben hozott ítélet nem cáfolja ezt a következtetést.

125. Ebben az ítéletben Bíróság arról határozott, hogy a török munkavállaló mostohagyermekét e munkavállaló családtagjának kell tekinteni az 1/80 határozat 7. cikkének első bekezdése értelmében, hogy az e rendelkezésben biztosított jogokat igényelhesse. Erre a kérdésre válaszolva a Bíróság kijelentette, hogy az 1612/68 rendelet [40] 10. cikkének (1) bekezdésében meghatározott „családtag" fogalomra lehet hivatkozni.

40 – A fent hivatkozott Ayaz-ügyben hozott ítélet 45. pontja.

126. E rendelkezés hatályára való utalást álláspontom szerint úgy kell értelmezni, hogy az a Török Köztársaság és a tagállamok közötti társulás keretében az 1612/68 rendeletben meghatározott „családtag" fogalom hatályának átültetésére irányul, az e csoporthoz tartozáshoz szükséges rokoni kapcsolatra tekintettel. Az említett utalásnak nem az volt a célja, hogy megkérdőjelezze az 1/80 határozat 7. cikkének első és második bekezdése által az e rendelkezésekben megfogalmazott feltételeknek eleget tevő családnak biztosított jogok önálló jellegére vonatkozó ítélkezési gyakorlatot.

127. Ezt álláspontom szerint az a tény bizonyítja, hogy ezt az ítélkezési gyakorlatot kifejezetten megerősítették a fent hivatkozott Ayaz-ügyben hozott ítéletet követően hozott fent hivatkozott Cetinkaya-, Aydinli- és Torun-ügyben hozott ítéletek.

128. Végül az 1/80 határozat 7. cikke első bekezdésében biztosított jogok hatályának az 1612/68 rendelet 10. cikkében biztosított jogok hatályára korlátozása szerintem ellentétes a Társulási Megállapodás preambulumában megfogalmazott és annak 28. cikkében megismételt céljával, ami a Török Köztársaságnak az Európai Unióhoz való csatlakozásának megkönnyítése, amikor a Török Köztársaságnak módjában áll teljesen elfogadni a Szerződésből eredő kötelezettségeket.

129. Már jeleztem, hogy a társulás teljes megvalósíthatóvá tétele érdekében e megállapodás felei megegyeztek, hogy fokozatosan teremtik meg egymás között a munkavállalók szabad mozgását, és ennek érdekében előírták, hogy a Szerződés ezen alapvető szabadságra vonatkozó szabályait tekintik irányadónak.

130. Ebből a célból és a Szerződés szabad mozgásra vonatkozó szabályaira való ezen utalásból az vezethető le, hogy az 1/80 határozatban a török munkavállalóknak és családtagjaiknak biztosított jogok terjedelme meghatározásának figyelembe kell vennie közösségi polgárok részére biztosított jogok fejlődését. E fejlődés figyelembevétele ahhoz szükséges, hogy lehetővé tegyék a társulás keretében meghatározott jogokat gyakorló török állampolgárok számára, hogy a csatlakozás időpontjában a lehető legjobb feltételek mellett részesüljenek a közösségi polgárok számára biztosított jogokból.

131. Más megfogalmazásban: a Török Köztársaságnak az Európai Unióhoz való csatlakozása előkészítésének meg kell akadályoznia azt, hogy eltérés képződjön a társulás keretében a szabad mozgást gyakorló török állampolgároknak biztosított jogok és a közösségi polgárok jogai között.

132. Az nem vitatott, hogy a szabad mozgási és tartózkodási jog, amelyet a Szerződés eredetileg a munkavállalók és az önálló vállalkozók számára biztosított, fokozatosan függetlenné vált a gazdasági tevékenység gyakorlásától, és a tagállam valamennyi állampolgára számára általánossá vált. Ez az átalakulás elsősorban irányelvek útján történt. [41]. A fejlődés az Európai Unióról szóló, 1993. november 1-jén hatályba lépett szerződéssel folytatódott, mely létrehozta az európai uniós polgár fogalmát, amely a Közösség valamennyi tagállamára kiterjedő mozgási és tartózkodási jogból minden egyes állampolgár számára közvetlenül a Szerződés által biztosított jogot teremtett [42].

133. A 2004/38 irányelv további fejlődést jelentett, amelynek átültetési határideje 2006. április 30-án járt le, és amely többek között elismeri az uniós polgárok számára a fogadó tagállam területén való ötéves folyamatos szabályszerű tartózkodást követően a huzamos tartózkodási jogot e területen, amely nem függ semmilyen feltételtől [43].

134. E fejlődésre tekintettel nem állna összhangban a Török Köztársaságnak az Európai

41 – Lásd a tartózkodási jogról szóló, 1990. június 28-i 90/364/EK tanácsi irányelvet (HL L 180., 26. o.; magyar nyelvű különkiadás 20. fejezet, 1. kötet, 3. o.); a kereső tevékenységük folytatásával felhagyó munkavállalók és önálló vállalkozók tartózkodási jogáról szóló, 1990. június 28-i 90/365/EGK tanácsi irányelvet (HL L 180., 28. o.; magyar nyelvű különkiadás 20. fejezet, 1. kötet, 5. o.) és a diákok tartózkodási jogáról szóló, 1993. október 29-i 93/96/EGK tanácsi irányelvet (HL L 317., 59. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 2. kötet, 250. o.).

42 – Az EK 18. cikk (1) bekezdése és az e cikket értelmező, fent hivatkozott Baumbast és R ügyben hozott ítélet 81. pontja.

43 – A 2004/38 irányelv 16. cikke.

Unióhoz való csatlakozásának céljával, hogy egy török munkavállaló olyan gyermekét, aki eleget tesz az 1/80 határozat 7. cikkében megfogalmazott feltételeknek, megfosszák az e rendelkezésben biztosított jogoktól, ha 21. életévének betöltése után szüleitől külön él, és tőlük tartásban nem részesül, és ugyanolyan körülmények közé helyezi őket, mint a bevándorlók első nemzedékét.

135. A török munkavállaló gyermekeinek a fogadó tagállamban az integráció kezdőpontjára való ilyen rendszeres visszajuttatása számomra annál inkább indokolatlannak tűnik, mivel azon harmadik államok állampolgárainak a helyzetében is nagyon jelentős fejlődés tapasztalható, amely államokkal a Közösség nem kötött megállapodást.

136. A 2003/109/EK tanácsi irányelv [44], amelyet az Európai Tanács 1999. október 15–16-i tamperei ülésén tett ünnepélyes nyilatkozata [45] alapján fogadtak el, bevezeti a huzamos tartózkodás fogalmát a harmadik állam azon állampolgárai számára, akik valamely tagállamban jogszerűen és folyamatosan öt évig tartózkodtak, amelynek értelmében a huzamos tartózkodási joggal rendelkező állampolgárok számos területen az állampolgárokkal azonos bánásmódot élveznek. Többek között a hozzáférési feltételekről van szó az alábbiak esetében: munkavállalás, önálló vállalkozási tevékenység, oktatás és a szakképzés, társadalombiztosítás, szociális ellátás és szociális védelem, adókedvezmények, a nyilvánosság számára elérhető árukkal és szolgáltatásokkal való ellátottság, valamint lakásszerzési eljárások [46].

137. Ezzel a fejlődéssel nem állna tehát összhangban, ha a több mint 40 éve kötött Társulási Megállapodás alapján a török munkavállaló gyermekének biztosított jogok nem volnának kedvezőbbek azoknál, amelyekben ezentúl bármely harmadik állam állampolgárai részesülhetnek, akik a fogadó tagállamban legalább öt évig jogszerűen tartózkodtak. A társulási megállapodás korábbi létrejöttének és a Török Köztársaság Európai Unióhoz való csatlakozása megkönnyítésére vonatkozó célnak azt kellene eredményeznie, hogy a Társulási Megállapodásban biztosított jogokat gyakorló török állampolgárok az uniós polgárok és a harmadik országok állampolgárai közötti köztes jogállást kapjanak.

44 – A harmadik országok huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező állampolgárainak jogállásáról szóló 2003. november 25-i irányelv (HL 2004. L 16., 44. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 272. o.) Ezen irányelv a kétoldalú és többoldalú megállapodások egyrészről a Közösség vagy a Közösség és annak tagállamai, másrészről harmadik országok között kedvezőbb rendelkezései sérelme nélkül alkalmazandó (3. cikk (3) bekezdés a) pontja). A tagállamok hatályba léptetik azokat a rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek legkésőbb 2006. január 23-ig megfeleljenek (a 26. cikk (1) bekezdése).

45 – Ebből az ünnepélyes nyilatkozatból következik, hogy a harmadik országok állampolgárainak jogállását közelíteni kell a tagállamok állampolgáraiéhoz, és hogy egy bizonyos időtartamon keresztül – amelyet még meg kell határozni – valamely tagállamban jogszerűen tartózkodó és huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező személyeknek az adott tagállamban olyan egységes jogokat kell biztosítani, amelyek a lehető legközelebb állnak az Európai Unió polgárait megillető jogokhoz (a 2003/109 irányelv (2) preambulumbekezdése).

46 – A 2003/109 irányelv 11. cikkének (1) bekezdése.

138. Emiatt úgy gondolom, hogy az 1/80 határozat 7. cikkének első bekezdésében a török munkavállalók gyermekeinek biztosított jogokat nemcsak a közösségi munkavállaló gyermekének az 1612/68 rendelet 10. és 11. cikkében különösen biztosított jogok alapján kell meghatározni, hanem a Szerződés munkavállalók szabad mozgására vonatkozó szabályaira – amelyeket a Társulási Megállapodás felei irányadónak tekintettek –, valamint az e szabályok alapján megvalósult másodlagos jogalkotásra tekintettel is.

2. Az 1/80 határozat 7. cikkéből eredő jogok hatályára vonatkozó ítélkezési gyakorlat általában nem jár azzal a hatással, hogy a török munkavállaló gyermeke kedvezőbb bánásmódban részesül, mint amilyet a Szerződés értelmében a közösségi munkavállaló gyermekének biztosít

139. Az 1/80 határozat 7. cikke által a török munkavállaló gyermekének biztosított önálló jogok hatályának általános vizsgálata alapján megállapítható, hogy azok a jogok jelentősen kedvezőtlenebbek, mint azok a jogok, amelyeket a Szerződés munkavállalók szabad mozgására vonatkozó szabályai és az azokat végrehajtó másodlagos jogszabályok a közösségi polgároknak biztosítanak.

140. Ezek a hátrányok először a munkavállalási és a tartózkodási jogok területi hatályára, másodszor a fogadó tagállamban való családegyesítési jogra vonatkoznak, és harmadszor azokra a feltételekre, amelyek mellett ezek a jogok ebben a tagállamban korlátozhatók.

141. Az első pontban az ítélkezési gyakorlat szerint az 1/80 határozat 7. cikke által biztosított munkavállalási és tartózkodási jogok a fogadó tagállamban korlátozottak. A közösségi munkavállalótól eltérően a török munkavállaló családtagjának nincs joga szabadon mozogni az Unió területén azért, hogy állásajánlatra jelentkezzen, és az általa választott tagállamban tartózkodjon [47].

142. A török munkavállaló gyermeke, aki másik tagállam területén kíván munkát vállalni, az 1/80 határozat szempontjából az első generációs bevándorló helyzetébe kerül, aki ebben a tagállamban csak a határozat 6. cikkében meghatározott fokozatos jogokra hivatkozhat. E másik tagállam területére való lépését ez utóbbi tagállam nemzeti joga szabályozza. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint ugyanis az Európai Gazdasági Közösség és a Török Köztársaság közötti társulásra vonatkozó rendelkezések nem sértik a tagállamok azon fennmaradt hatáskörét, hogy szabályozzák a török állampolgároknak a

47 – Lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Tetik-ügyben hozott ítélet 29. pontját.

területükre való belépését, valamint az első kereső tevékenység feltételeit [48].

143. Az igaz, hogy ezt a hátrányt most már enyhíti a 2003/109 irányelv, amely a harmadik állam azon állampolgárainak, akik egy tagállamban huzamos tartózkodás jogállásával rendelkeznek, biztosítja azt a jogot, hogy másik tagállamban tartózkodjanak, különösen a munkavállalói vagy önálló vállalkozói vagy más célból/egyéb célú tevékenység végzése céljából [49]. A harmadik állam állampolgárainak így biztosított jogok azonban kevésbé szélesek, mint az uniós állampolgárok jogai [50].

144. Hasonlóképpen úgy tűnik, hogy török munkavállalók gyermeke nem vezet le az 1/80 határozat 7. cikkéből családegyesítési jogot a fogadó tagállamban. A házastársának, a gyermekeinek és más családtagjainak a tagállam területére való lépése a nemzeti jogtól függ, ha azok harmadik állam állampolgárai.

145. A fogadó tagállam e tárgyban különösen az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezményben és a tagállam által aláírt más nemzetközi kötelezettségvállalásokban megfogalmazott alapvető jogok tiszteletben tartásával köteles gyakorolni a hatáskörét. Az e kötelezettségvállalásokban és különösen az említett egyezmény 8. cikkében előírt, a család védelmére vonatkozó jog azonban nem biztosít az 1612/68 rendeletben és a 2004/38 irányelvben megfogalmazott családegyesítési joghoz hasonló jogot [51].

146. Mindez igaz a 2003/86/EK tanácsi irányelvre [52] is. A harmadik állam állampolgárainak családegyesítési joga már kiegészítő biztosítékokkal jár, mivel ez az irányelv a mérlegelési jogkör [53] gyakorlásának lehetősége nélkül annak biztosítására kötelezi a tagállamokat, hogy az ilyen harmadik államok állampolgárai számára ekként elismert

48 – Lásd a fent hivatkozott Ergat-ügyben hozott ítélet 35. pontját, a C-37/98. sz. Savas-ügyben 2000. május 11-én hozott ítélet (EBHT 2000., I-2927. o.) 58. és 65. pontját;, valamint a C-317/01. és C-369/01. sz., Abatay és társai egyesített ügyekben 2003. október 21-én hozott ítélet (EBHT 2003., I-12301. o.) 63. és 65. pontját).

49 – Lásd a 2003/109 irányelv 14. cikkét.

50 – Lásd ebben a tekintetben a 2003/109 irányelv 14. és 15. cikkében megfogalmazott feltételeket.

51 – Lásd különösen az EJEB, 1996. február 19-i Gül kontra Svájc ítéletet, Ítéletek és Határozatok Tára 1996-I, 174. o., 38. §; az 1996. november 28-i Ahmut kontra Hollandia ítéletet, Ítéletek és Határozatok Tára, 1996-VI, 2031. o., 63. o. és a 2001. december 21-i Sen kontra Hollandia ítélet 31. §-át.

52 – A családegyesítési jogról szóló, 2003. szeptember 22-i 2003/86/EK tanácsi irányelv (HL L 251., 12. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 224. oldal). A tagállamok számára az irányelv átültetésére engedélyezett határidő 2005. október 3-án lejárt.

53 – Lásd a 2003/86 irányelv 4. cikkének (1) bekezdését.

biztosítékok ne hozzák őket az Unió munkavállalóival azonos helyzetbe.

147. Végül a Bíróságnak azokra a feltételekre vonatkozó ítélkezési gyakorlata, amelyek alapján az 1/80 határozat 7. cikkéből levezetett jogok korlátozhatók, azt eredményezi, hogy közösségi polgárral szembeni korlátozásokhoz további korlátozó okokat határoz meg. Ezenfelül abban az esetben, ha az érdekelt tartózkodását közrendi, közbiztonsági vagy közegészségügyi indokokból lehet megszüntetni – ami a mindkét helyzetben közös – a török állampolgár elveszíti a munkavállalási tartózkodási jogát a fogadó tagállamban, ha ezen államot jogos indok nélkül jelentős időtartamra elhagyja.

148. Ebben az esetben, amennyiben az érintett személy még egyszer abban a tagállamban akar letelepedni, ahol korábban élt, kérelmet kell benyújtania ezen állam hatóságaihoz vagy aziránt, hogy ahhoz a török munkavállalóhoz költözzön, akinek a családtagja, ha eleget tesz az 1/80 határozat 7. cikkének első bekezdése feltételeinek, vagy aziránt, hogy ott munkát vállaljon ugyanezen határozat 6. cikke alapján [54].

54 – Lásd a fent hivatkozott Ergat-ügyben hozott ítélet 49. pontját.

149. A fenti megfontolásokra tekintettel álláspontom szerint az 1/80 határozat 7. cikke első és második bekezdésének Bíróság általi értelmezése, amely szerint ezek a rendelkezések a török munkavállaló gyermekének önálló jogokat biztosítanak a munkavállalásra és a tartózkodásra, amely jogok fennmaradnak, amikor a gyermek 21. életévének betöltése után szüleitől külön él, és tőlük tartásban nem részesül, nem ellentétes a kiegészítő jegyzőkönyv 59. cikkével. Ez a rendelkezés nem indokolja a török munkavállaló gyermekének az 1/80 határozat 7. cikkében biztosított jogok időbeli hatályára vonatkozó ítélkezési gyakorlat ismételt megfontolását.

150. Az Egyesült Királyság kormányának érvei nem támasztják alá az ezzel ellentétes álláspontot.

151. Az Egyesült Királyság kormánya megjegyzi, hogy a fent hivatkozott Aydinli-ügyben hozott ítéletben úgy határozott, hogy az 1/80 határozat 7. cikkének első bekezdése a török munkavállaló családtagjainak biztosítja a munkavállalási jogot, de nem ír elő számukra munkavállalási kötelezettséget. E kormány értelmezése szerint, együttesen azzal az ítélkezési gyakorlattal, amely szerint az e rendelkezésen alapuló tartózkodási jogot csak az 1/80 határozat 14. cikkében előírt okokból, vagy jelentős idejű jogos indok nélküli távollét esetén lehet elveszíteni, azt

eredményezheti, hogy a török munkavállaló gyermeke kedvezőbb helyzetbe kerül, mint a közösségi polgár gyermeke.

155. Megállapítható mindenesetre, hogy az alapügy körülményeiben nem merül fel ilyen kötelezettség.

152. Az Egyesült Királyság kormánya arra az esetre utal, amikor a török munkavállaló munkaképes gyermeke nem keres állást, és a fogadó tagállam szociális védelmi rendszerei számára teherré válik.

3. Az 1/80 határozat 7. cikkében biztosított jogok korlátozhatóságának feltételeire vonatkozó ítélkezési gyakorlat az I. Derin helyzetében lévő török állampolgárnak nem biztosít szélesebb jogokat azoknál, amilyenekben a közösségi munkavállalók részesülnek

153. Az a körülmény azonban, hogy különleges esetekben az ítélkezési gyakorlat azt eredményezheti, hogy valamely török állampolgár kedvezőbb helyzetbe kerül, mint valamely közösségi polgár, nem indokolja a török munkavállaló gyermeke részére a 7. cikkben biztosított jogok időbeli terjedelmének általános megkérdőjelezését. Az ilyen helyzet megállapítása esetén e jogok korlátozásának feltételei alapján adott esetben a kiegészítő jegyzőkönyv 59. cikke határozhatna meg kiegészítő korlátozást.

156. A szóban forgó ítélkezési gyakorlatnak megfelelően I. Derin, aki nem hagyta el jogos indok nélkül jelentős időtartamra a tagállam területét, csak az 1/80 határozat 14. cikke alapján veszítheti el az 1/80 határozat 7. cikkének első bekezdése alapján veszíti el az 1/80 határozat 7. cikkének első bekezdésének második francia bekezdésén alapuló jogait.

154. Tehát a kiegészítő jegyzőkönyv 59. cikkének való megfelelést nem az 1/80 határozat 7. cikkében biztosított jogok időbeli hatályából, hanem azon két feltétel kimerítő jellegéből kiindulva kell vizsgálni, amelyek alapján az ítélkezési gyakorlat szerint ezek a jogok korlátozhatók.

157. Egyebekben a nemzeti bíróság által közölt adatok alapján az érintett szabályszerű gazdasági tevékenységet végzett Németországban, és a szabadságvesztését követően ismét talált állást. Nincs tehát az Egyesült Királyság kormánya által említett, munkát nem kereső és a fogadó tagállam szociális védelmi rendszere számára terhet jelentő személy helyzetében.

158. Az I. Derin helyzetével összehasonlítható helyzetben lévő közösségi polgárt csak az EK 39. cikk (3) bekezdése alapján lehet kiutasítani a fogadó tagállamból.

159. Láttuk, hogy az 1/80 határozat 14. cikkének alkalmazási feltételei közel azonosak az EK 39. cikk (3) bekezdésének alkalmazási feltételeivel [55]. I. Derin tehát ebben a tekintetben nem rendelkezik a szélesebb jogokkal azoknál, amilyenekben a Szerződés alapján a közösségi polgár részesül.

160. E megfontolások összességére tekintettel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre azt a választ javaslom, hogy az az ítélkezési gyakorlat, amely szerint az a török állampolgár, aki gyermekként lépett valamely tagállam területére, akkor is csak két esetben veszíti el az e tagállamban való, az 1/80 határozat 7. cikke első bekezdésének második francia bekezdésén alapuló, bármely állásajánlatra való jelentkezési jogából következő tartózkodási jogát, ha 21. életévének betöltése után szüleitől külön él, és tőlük tartásban nem részesül: egyrészt az e határozat 14. cikkében előírt esetekben, másrészt ha a fogadó tagállamot jogos indok nélkül jelentős időtartamra elhagyja, összeegyeztethető a kiegészítő jegyzőkönyv 59. cikkével.

C – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésről

161. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdéssel a Verwaltungsgericht Darmstadt azt kérdezi, hogy török munkavállaló gyermeke részesülhet-e az 1/80 határozat 14. cikkében biztosított különleges védelemben, amennyiben az első kérdés vizsgálata azt a választ eredményezné, hogy e gyermek már nem tartozik a határozat 7. cikkének hatálya alá, ha 21. életévét betöltötte, és már nem a szülei tartják el, abban az esetben, ha e határozat 6. cikkére sem hivatkozhat.

162. Mivel javasoltam azon ítélkezési gyakorlat megerősítését, amely szerint a török munkavállaló gyermeke csak akkor veszíti el azokat a jogokat, amelyeket részére az 1/80 határozat 7. cikkének első bekezdése biztosít, ha 21. életévének betöltése után szüleitől külön él, és tőlük tartásban nem részesül, úgy vélem, hogy nem szükséges megvizsgálni az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdést.

55 – Lásd a fent hivatkozott a Cetinkaya-ügyben hozott ítélet 43. és 44. pontját.

V – Végkövetkeztetések

163. A fenti megfontolásokra tekintettel a következő válaszokat javaslom a Verwaltungsgericht Darmstadt által előterjesztett kérdésekre:

„Az az ítélkezési gyakorlat, amely szerint az a török munkavállaló, aki gyermekként lépett valamely tagállam területére, akkor is csak két esetben veszíti el az e tagállamban való, az Európai Gazdasági Közösség és Törökország közötti társulás létrehozásáról szóló megállapodással létesített Társulási Tanács 1980. szeptember 19-i 1/80 határozata 7. cikke első bekezdésének második francia bekezdésén alapuló, bármely állásajánlatra való jelentkezési jogából következő tartózkodási jogát, ha 21. életévének betöltése után szüleitől külön él, és tőlük tartásban nem részesül: egyrészt az e határozat 14. cikkében előírt esetekben, másrészt ha a fogadó tagállamot jogos indok nélkül jelentős időtartamra elhagyja, összeegyeztethető az 1970. november 23-án Brüsszelben aláírt, és a Közösség nevében az 1972. december 19-i 2760/72/EGK tanácsi rendelettel megkötött, jóváhagyott és megerősített kiegészítő jegyzőkönyv 59. cikkével."